

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

oktobar 2024. godine

Bilten broj 10/2024

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	5
Radna grupa za izborni proces ponovo će tražiti od MUP-a informacije o biračkom spisku.....	5
Konferencije	6
Predstavljen LTI 2024 - prosek nepromenjen, na vrhu Novi Pazar, Veliko Gradište i Kanjiža	6
Saopštenja.....	9
Objavljena knjiga preporuka Nacionalnog konventa o EU	9
Mediji	11
Najteži oblici korupcije se događaju kada se pravila prilagođavaju nečijem interesu	11

Aktivnosti

U oktobru smo predstavili Indeks transparentnosti lokalne samouprave LTI 2024. Na osnovu 95 indikatora ocenili smo i rangirali sve opštine i gradove. Opširnije u poglavlju „Konferencije“.

Predstavnik TS, Nemanja Nenadić, prisustvovao je 31. oktobra sastanku Nacionalnog konventa o EU sa predstavnicima Delegacije EU. Povod je bilo predstavljanje novog godišnjeg izveštaja Evropske komisije za Srbiju. Nenadić je iskoristio ovu priliku da ukaže na pojedine bitne stavke ali i nedostatke Godišnjeg izveštaja, naročito kada je reč o oblasti borbe protiv korupcije, javnih nabavki i političkih kriterijuma. U vezi sa tim je naročito izrazio žaljenje što je izostala preporuka da se stavi van snage poseban zakon za EXPO 2027, iako je EK izrazila ozbiljne bojazni u vezi sa uticajem tog zakona na sistem javnih nabavki. Kada je reč o praćenju napretka u borbi protiv korupcije, ponovio je stav TS da bi bilo od veće koristi kada bi zadaci Srbije kod gonjenja korupcije bili postavljeni tako da se prati da li ima nekih dokumentovanih slučajeva korupcije koji nisu uopšte bili istraženi (i da cilj bude da ih nema), nego da se prate statistički pokazatelji i uočava da li je bilo više ili manje presuda i optužnica nego ranijih godina.

Predstavnik Transparentnost Srbija, Robert Sepi, učestvovao je na javnoj raspravi o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika i Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku, koju je u sredu 30. oktobra u Palati pravde organizovalo Ministarstvo pravde. Sepi je u diskusiji upoznao učesnike rasprave sa primedbama i predlozima koje je Transparentnost Srbija dostavila tokom trajanja javne rasprave. Tom prilikom predstavnik Transparentnost Srbija je pozvao članove radnih grupa za izmene i dopune navedenih zakonika da ne propuste i ovu priliku za unapređenje pomenutih zakonika, odnosno da, nakon razmatranja, usvoje dostavljene primedbe i predloge.

Zlata Đorđević iz Transparentnosti Srbija učestvovala je 24. i 25. oktobra u Berlinu na Bootcampu Transparency Internationala i Kancelarije OEBS za demokratiju i ljudska prava (ODIHR) na kojem su se razmatrali standardi koji bi trebalo da se ustanove kada je reč o finansiranju političkih stranaka. Standardi bi trebalo da budu vodič za rad TI sa globalnim i nacionalnim organizacijama, kao i vladama pri donošenju zakona kojima se uređuje finansiranje političkih stranaka i izbornih kampanja. Na skupu se razmatralo šest principa koje bi TI trebalo da zastupa: transparentnost, legitimni izvori finansiranja, limiti donacija i troškova, izvori iz javnih sredstava, rodna ravnopravnost i odgovornost, odnosno kontrola finansija.

Programski direktor TS Nemanja Nenadić učestvovao je 21. oktobra na javnoj raspravi povodom objavljenog predloga Akcionog plana za antikorupcijsku strategiju koji je organizovalo Ministarstvo pravde. On je podsetio na nedostatke kako samog akcionog plana, tako i procesa njegove izrade. Naglasio je da bi trebalo objasniti da oko unetih mera nije postignuta puna saglasnost na radnoj grupi, odnosno da se oko njih nije glasalo. Takođe i to, da su mere prihvatane ili odbijane na osnovu stava predstavnika one javne institucije koja bi imala značajnu ulogu u njenom sprovođenju, a bez utvrđivanja da li je reč o aktivnosti koja je potrebna za ostvarivanje ciljeva Strategije (bez obzira na stav date institucije). Posebnu

pažnju je posvetio bojaznima u pogledu analiza potrebe za izmenom pojedinih propisa, jer nije predviđeno uključivanje javnosti u razmatranje tih analiza, a one posle mogu poslužiti kao osnov za izmenu zakona. Naveo je i primere gde je Akcioni plan nejasan ili nedovoljno ambiciozan u pogledu rezultata koji se očekuju. Takođe, podsetio je na to da je Reformskom agendom predviđeno da Srbija usvoji akcioni plan za ceo period važenja Strategije, a ne samo za prvu godinu, kao što se sada predlaže.

Predstavnica Transparentnosti Srbija Miša Bojović učestvovala je 15. oktobra na on-line sastanku Delegacije EU u Beogradu, predstavnika EEAS (The European External Action Service) sa civilnim sektorom na temu reforme javne uprave. Na sastanku se govorilo o strateškom okviru, kreiranju javnih politika i koordinaciji, uslugama javne uprave i upravljanju ljudskim resursima, odgovornosti i transparentnosti, upravljanju javnim finansijama i lokalnoj samoupravi. Predstavnica TS osvrnula se na kvalitet procesa konsultacija i javnih rasprava kao i učešća civilnog sektora u kreiranju politika, opadajućoj transparentnosti rada Vlade, transparentnosti lokalnih samouprava, nedostatku informacija o finansiranju velikih infrastrukturnih projekata i proces sprovođenja javnih nabavki. Na sastanku je zaključeno da je potrebno da se održava kontinuiran odnos između svih prisutnih zainteresovanih strana u cilju napretka u reformi javne uprave.

U okviru Berlinskog procesa, od 9. do 11. oktobra je održan forum organizacija civilnog društva. Na panelu koji je bio posvećen vladavini prava i borbi protiv korupcije, govorio je programski direktor Transparentnosti Nemanja Nenadić. Panelisti su takođe bili Desislava Gockova, koja je na čelu sekretarijata Regionalne antikorupcijske inicijative, Rajnhard Pribe, naročito poznat po tome što je izradio izveštaje o vladavini prava za Severnu Makedoniju i Bosnu i Hercegovinu, kao i kosovski zamenik ministra pravde, Vigan Ćoroli.

Nenadić je najveći deo izlaganja posvetio stanju vladavine prave na Balkanu, sa primerima iz Srbije i ulozu koju mogu da imaju civilno društvo i Evropska unija da se to stanje popravi. Između ostalog, govorio je o neiskorišćenim prilikama da se evropske integracije iskoriste za uspostavljanje vladavine prava i borbu protiv korupcije, koji se ogledaju i u nedovoljno delotvornim mehanizmima za praćenje napretka, kako u pogledu gonjenja korupcije, tako i u vezi sa poštovanjem već uspostavljenih antikorupcijskih pravila, naročito u vezi sa javnim nabavkama.

Jedan od zaključaka sa ovog skupa je i da vladavina prava treba ubuduće da bude deo jedna od tema koje će se razmatrati u okviru [Berlinskog procesa](#).

Antikorupcijsko savetovalište TS (ALAC) radilo je i tokom oktobra. Sve informacije o mogućim slučajevima korupcije građani mogu prijaviti, odnosno dobiti potrebna obaveštenja, na broj 069 1978 158 ili putem mejla ts@transparentnost.org.rs.

U oktobru smo imali 183 objavljenih vesti o našim aktivnostima ili izjava predstavnika TS.

Na sajt TS, u segmentu „Inicijative i analize“, postavili smo nekoliko novih [analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora. Među njima su i komentari i amandmani na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika, na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku i na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o oglašavanju.

Transparentnost Srbija

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Radna grupa za izborni proces ponovo će tražiti od MUP-a informacije o biračkom spisku

22. oktobra 2024.

Članovi Radne grupe za unapređenje izbornog procesa danas su odlučili da od Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) ponovo traže informacije o biračkom spisku da bi mogli da obuhvate sva pitanja od značaja za njegovu reviziju u skladu s međunarodnim preporukama.

Predsedavajući te radne grupe Nemanja Nenadić je agenciji Beta kazao da su te informacije tražene u maju, kao i nedavno, posle prošle sednice, ali da nisu dobijene.

On je kazao da je predložio dnevni red koji je sadržao predloge za izmene i dopune Krivičnog zakonika i Zakonika o krivičnom postupku zbog sadržine izmena i dopuna tih zakona koje je Ministarstvo pravde ponudilo na javnoj raspravi.

Rekao je da je to uradio jer u predlogu tog ministarstva nije bilo nijedne odredbe koja bi rešila probleme krivičnog gonjenja zbog dela koja se odnose na sprovođenje izbora, sprovođenje kampanje, zloupotrebe javnih resursa, finasiranje kampanje.

"Ideja je bila da se vidi da li u Radnoj grupa postoji saglasnost za predlaganje nekih novih rešenja ili dopune postojećih odredbi koje se odnose na to", rekao je Nenadić.

Naveo je da je stav nekoliko članova Radne grupe koje su predložile partije parlamentarne opozicije, bio da o drugim pitanjima ne treba

raspravljati dok se ne postigne saglasnost i ne budu razmotreni predlozi izmena i dopuna Zakona o biračkom spisku.

Dodao je da je taj zakon nesumnjivo utvrđen kao prioritetan da bi bila omogućena njegova revizija u skladu s preporukama Kancelarija OEBS-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR).

"Oko toga nije postojala dovoljna većina da bude usvojen dnevni red sastanka i nije bilo formalne diskusije, ali se, pored toga, pošto je bilo prisutno dosta članova Radne grupe, govorilo i o drugim pitanjima, izmedju ostalog i o izmena Zakona o biračkom spisku", kazao je on.

Preneo je da je rečeno da je za formulisanje potpunih predloga o toj materiji neophodno da Radna grupa dobije dodatne informacije MUP-a, te da su one tražene i pisanim putem još u maju, ali nisu dobijene, a ni na ponovljene zahtev od prošle nedelje nije stigao odgovor.

"Zaključeno je da se od MUP-a da ponovo traže te informacije i da se Odbor Skupštine Srbije za ustavna pitanje koji je osnovao Radnu grupu obavesti da one nisu dobijene", kazao je Nenadić.

Krajem aprila Odbor Skupštine Srbije za ustavna pitanja i zakonodavstvo je usvojio odluku o obrazovanju Radne grupe za unapređenje izbornog procesa u koju su ušli predstavnici poslaničkih grupa i nevladinih organizacije - Centra za slobodne izbore i demokratiju, Crte i Transparentnosti Srbije.

Cilj te radne grupe je ispunjenje preporuka ODIHR u vezi unapređenja izbornog procesa u Srbiji.

Konferencije

Predstavljen LTI 2024 - prosek nepromenjen, na vrhu Novi Pazar, Veliko Gradište i Kanjiža

24. oktobra 2024.

Indeks transparentnosti lokalne samouprave (LTI) u 2024. ostao je nepromenjen u odnosu na prethodnu godinu, na relativno niskom nivou – 52 od 100 mogućih poena, prema ocenjivanju i rangiranju koje od 2015. sprovodi organizacija Transparentnost Srbija. Nakon četiri godine rasta, ovo je prvi put da indeks nije povećan.

Na vrhu tabele, treći put zaredom, nalazi se Novi Pazar sa čak 97 od 100 mogućih poena, slede Veliko Gradište sa 88 i Kanjiža sa 87. Među prvih deset su i Leskovac, Sombor, Sokobanja, Vranje, Bor, Tutin i Zaječar.

Na dnu tabele su Svilajnac (31), Kovačica (30), Bujanovac (29), Gadžin Han (27) i Preševo (9).

Šef razvojne saradnje Ambasade Švajcarske Rihard Koli istakao je na predstavljanju LTI 2024 u Medija centru da je princip transparentnosti u osnovi demokratskog sistema kontrole i ravnoteže, te da je stoga ključni element svih projekata koje Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (SDC) sprovodi, a posebno onih u partnerstvu sa lokalnim samoupravama.

LTI pruža dragocenu i nezavisnu proveru stvarne situacije na terenu. Merenjem napretka u transparentnosti dobijamo uvid u to u kojoj meri su lokalne samouprave odgovorne i sposobne da prezentuju rezultate svog rada, kao i druge ključne informacije za dobrobit zajednice i građana, rekao je g. Koli.

Koordinator istraživanja Zlatko Minić rekao je da je veći broj gradova i opština koji su pokvarili ocenu od onih koji su je poboljšali, ali su ravnotežu sačuvali oni najbolji - povećava se broj opština i gradova koji beleže veoma dobre i odlične rezultate: 36 od 145 ih ima LTI veći od 60, od kojih 12 iznad 70, a šest jedinica lokalne samouprave iznad 80.

Najlošije ocenjena oblast i dalje je „Skupština i veće“, sa ispod 38% pozitivnih indikatora u proseku, dok je najbolja kategorija „Informatori“ sa 73,6%.

Veliki je broj jedinica lokalne samouprave (JLS) koji ne objavljuju rezultate konkursa za dodelu sredstava medijskim projektima i udruženjima. Broj onih koji objavljuju evaluacije projekata koje su finansirali, kao i onih koji objavljuju podatke o imovini datoj u zakup je simboličan.

Gotovo 15% lokalnih javnih preduzeća iz uzorka i dalje nemaju svoje internet sajtove, na kojima bi, po zakonu, već 12 godina morali da objavljuju pojedina dokumenta i informacije.

S druge strane, raste broj JLS koje imaju budžetske portale na kojima su dostupne sveobuhvatne informacije.

Ukrštanjem podataka, TS je utvrdila da na nivo transparentnosti pozitivno utiču kapaciteti (budžet, broj zaposlenih) kojima opštine raspolažu, ali je volja znatno bitniji faktor, što se naročito dobro može videti iz činjenice da su se dve male opštine našle u samom vrhu ovogodišnje liste.

Programski direktor Transparentnosti Srbija Nemanja Nenadić zaključio je da je i dalje održavanje dobrog skora, ili njegovo poboljšanje, najčešće rezultat postojanja političkih prioriteta ili individualnih napora jednog ili nekoliko državnih službenika. Procedure utvrđene propisima i nezavisan spoljni monitoring mogli bi da pomognu da se održe dobri rezultati i podrže volja i napori zainteresovanih i angažovanih službenika i donosioca odluka.

TS je, na osnovu istraživanja i prethodne prakse, preporučila Vladi Srbije i resornim ministarstvima da promovišu dobre prakse identifikovane na lokalnom nivou. Oni to treba da čine kada donose strategije i menjaju zakone koji uređuju rad lokalnih samouprava. Na primer, upravo sad Vlada ima priliku da predvidi takve mere u akcionom planu antikorupcijske strategije i kroz predlog dopuna Zakona o elektronskoj upravi. S druge strane, ministarstva i Vlada itekako imaju šta da nauče od lokalnih samouprava, posebno kada su u pitanju transparentnost budžeta i javne nabavke, rekao je g. Nenadić.

Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Milan Marinović sa „ponosom je istakao da je najbolja ocena iz oblasti informatora o radu, gde novi moderni sistem predstavljanja informatora o radu na sajtu Poverenika, olakšava pristup tražiocima informacija.

Raduje podatak da raste broj jedinica lokalne samouprave koje objavljuju informatore o radu - 90%, nama je cilj da to bude 100%, rekao je g. Marinović i podsetio da da nije dovoljno samo objaviti informator, potrebno ga je i redovno ažurirati.

Gradonačelnik Novog Pazara Nihat Biševac naglasio je da Novi Pazar po treći put zaredom dobija ovo priznanje.

Iz godine u godinu smo povećavali Indeks, to je znak posvećenosti ljudi koji rade u ovoj lokalnoj samoupravi, nije zasluga samo jednog pojedinca, rekao je g. Biševac.

On je dodao da se povećanjem transparentnosti povećava i poverenje građana u lokalne samouprave, što je i osnovni cilj. Transparentnost je najbolji način za sprečavanje korupcije na lokalnom nivou. Cilj nam je da nastavimo kontinuitet povećanja transparentnosti, naročito će u narednom periodu akcenat biti na učešće građana u donošenju odluka, naveo je gradonačelnik.

Predsednik opštine Veliko Gradište Dragan Milić rekao je da se u toj opštini na povećanju transparentnosti radi ne zbog rangiranja, već zbog građana, da ljudi imaju informacije.

Krajnji cilj je unapređenje usluga građanima. Na ovaj način se stiče poverenje građana, poreskih obveznika, mi smo tu da unapredimo te usluge koje trebaju njemu da se pruže i to treba da bude vodilja u ovom poslu, rekao je g. Milić.

Predsednik opštine Kanjiža Robert Fejstamer podsetio je da je ove godine Kanjiža dobila i nagradu za pristup informacijama od javnog značaja, povodom Međunarodnog dana prava javnosti da zna.

Zaposleni u lokalnoj samoupravi rade ovaj posao i njima posebno zahvaljujem. Imamo velike probleme sa brojem zaposlenih, svaka osoba je opterećena sa dodatnim poslovima, koji dolaze kao zahtevi od strane ministarstva i nekih institucija. Jako je zahvalan da zaposleni koji mogu da zarade više na tržištu, pravnici, informatičari, ostaju u opštini i fanatično rade svoj posao i zaslužni su za ovaj rezultat. U ovom smislu su novčana sredstva kojom opština raspolaže važna. U jednom trenutku možda ćemo biti u poziciji da radimo samo najvažnije i neodložne poslove zbog nedostatka kadrova i da ovaj rezultat počne da pada, rekao je g. Fejstamer.

Preuzmite kompletan izveštaj i tabele [sa stranice TS posvećene LTI](#).

Pogledajte snimak konferencije [na YouTube kanalu TS](#).

Saopštenja

Objavljena knjiga preporuka Nacionalnog konventa o EU

29. oktobra 2024.

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji objavio je Sažetak Knjige preporuka za 2024. godinu. Ova redovna godišnja publikacija predstavlja najsveobuhvatniji pregled stanja pregovaračkog procesa Srbije u godini u kojoj se navršila puna decenija od zvaničnog početka pregovora između Srbije i Evropske unije i nastala je doprinosom više stotina članica Nacionalnog konventa, najveće mreže organizacija civilnog društva u Srbiji.

Knjiga preporuka 2024. je odraz realnosti u koju je dospelo evropski put Srbije, pre svega činjenice da Srbija od kraja 2021. godine nije formalno napredovala u pregovaračkom procesu.

Dve i po godine od početka rata u Ukrajini, Srbija i dalje sedi na klackalici hvatajući se za četiri stuba spoljne politike među kojima se nalazi i Evropska unija. Stoga se od najviših predstavnika institucija Republike Srbije, mnogo češće čuje sintagma „evropski put“ umesto „put ka punopravnom članstvu“, što se i dalje pravda sumnjom u to da evropski akteri nemaju konsenzus oko svrhe ili interesa proširenja na Zapadni

Balkan. Međutim, tokom 2024. godine, setom mera i mehanizama, Evropska unija je, ne samo vratila proširenje u vrh evropske politike, već i učinila ogromne napore da vrati poverenje u kredibilitet procesa. Plan rasta za Zapadni Balkan sa stubom koji ubrzava reformske procese je jedan od najvažnijih. Ipak, koliko god takav okvir delovao motivišuće, da bi se krajnji cilj (što brža priprema za punopravno članstvo), ostvario, paralelno se mora raditi i na preostalim obavezama. Za to odgovornost treba da preuzmu i Vlada Republike Srbije i Evropska unija, ali i civilno društvo.

Zbog toga Knjiga preporuka 2024. ima dodatnu težinu, jer je sveobuhvatnija od okvira Reformske agende, prati okvir godišnjeg izveštavanja Evropske komisije i podseća sva tri aktera na sve ono što je i dalje nedovršen posao i što svako od njih može da učini u okviru svoje uloge u procesu pregovora. Ukupno je definisano 426 preporuka, od kojih su 344 namenjene Vladi, 42 Evropskoj uniji, a civilnom društvu Srbije 40. Takođe, za svaki deo pregovaračkog okvira, prati se kontinuitet i stepen ostvarivanja preporuka u odnosu na prethodnu godinu, ali su formulisane i nove preporuke, uz uvažavanje stanja i konteksta tokom 2024. godine.

Tako od ukupno 344 preporuke Vladi, u odnosu na prethodnu godinu, u celosti je ostvareno samo osam. 67 preporuka je ispunjeno delimično, dok je 221 preporuka je neispunjena. Broj novih preporuka je 48.

Od ukupno 42 preporuke za Evropsku uniju, dve su nove. Od preostalih 40, pet je ispunjeno u celosti, 11 delimično, a 24 preporuke su neispunjene.

Za civilno društvo je predviđeno ukupno 40 preporuka, od kojih je jedna nova. Među njima, jedna je ispunjena u celosti, 11 delimično, dok 26 preporuka ostaje neispunjeno.

Opšti zaključak preporuka za 2024. godinu, reflektuje dosadašnji odnos svih aktera prema procesu daljeg usaglašavanja Republike Srbije sa obavezama iz pregovaračkog okvira: geopolitičku dimenziju koju u prvi plan stavlja Evropska unija, traženje izgovora od strane Vlade za to što ključni reformski procesi izostaju, ali i gubitak motivacije pa i poverenja kod civilnog društva da može da utiče na dalji proces evropskih integracija. Da bi se desio dalji napredak u pregovorima, praćen otvaranjima novih klastera i definisanjem merila za zatvaranje, neće biti dovoljan fokus samo na Reformsku agendu i obaveze koje je u tom okviru preuzela Vlada. Važnost geopolitičkog trenutka i prilika koja se otvorila za ubrzanje celokupnog procesa proširenja, moraju se iskoristiti tako da svaki od tri aktera u pregovorima, preuzme veću odgovornost i obezbede međusobnu sinergiju.

Sažetak Knjige preporuka dostupan je [ovde](#).

Mediji

Najteži oblici korupcije se događaju kada se pravila prilagođavaju nečijem interesu

TV Nova, 16. oktobra 2024.

Najteži oblici korupcije su oni koji se događaju da bi se pravila prilagodila nečijem interesu, rekao je Nemanja Nenadić iz organizacije "Transparentnost Srbija" o donošenju zakona pod uticajem korupcije.

„Doneli smo mnogo takvih zakona, samo je tu problem što se tu neki interesi koji su bili skriveni ne mogu odmah prepoznati nego tek kasnije, a nekad je očigledno“, izjavio je Nenadić u emisiji „Među nama“ na TV Nova.

Govoreći o zakonima, Nenadić je ukazao i na praksu da u Srbiji imamo zakone koji se donose samo za jedan projekat.

„Imate ovaj zakon koji je donet za projekat 'Beograd na vodi' znači čak i piše tako, a to je suprotno pravnoj prirodi zakona, jer on treba da bude opšte pravilo koje će da se primenjuje na neograničen broj nekih situacija u budućnosti. Ako nemate primene na neograničeni broj situacija u budućnosti, to onda i nije zakon u pravom smislu te reči“, naveo je on.

Pogledajte snimak gostovanj na [YouTube kanalu TS](#).